

ERHVERVSJURA

EN ANDERLEDES KONEFINTE

HJÆLPEMIDLER: Det er et problem, hvis det ifølge reglerne ser ud, som om borgerne har én retsstilling, men i virkelighedens verden har en helt anden. En sag om afslag på økonomisk støtte til et fysisk hjælpemiddel kunne tyde på det.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

Når man normalt beskæftiger sig med erhvervsret og strafferet, er man vant til, at lovene og bekendtgørelserne skal tages alvorligt, at man skal lægge vægt på deres ordlyd, og at man ikke "bare" kan anvende kriterier, der passer bedre i ens kram, end de der fremgår af lovgivningen, man skal lægge vægt på.

Har man lidt kendskab til offentlig ret, ved man også, at offentlige myndigheder har pligt til at oplyse sagen og – i tilfælde af afslag – give en begrundelse for de hovedhensyn, der har været tillagt vægt. Og har man endelig beskæftiget sig lidt med fallenter, kender man udtrykket »konefinten« eller »koneløsningen« for den slags, der lægger aktiverne over i konens (eller mandens) navn, lige inden det hele ramler.

Det er derfor altid spændende at se, om alle disse gode principper og mindre gode »finter« trives på et andet retsområde, der også har stor betydning for mange mennesker. Her følger en tankevækkende historie fra socialrettens virkelige liv:

Fru Jensen – lad os kalde hende det – var så uheldig at få brystkræft, men heldigvis lykkedes det ved en operation, hvor det ene bryst blev fjernet, at standse kræften. Desværre udviklede fru Jensen lymfeødem som følge af behandlingen. Hendes arm og hånd blev hævet, smertede og nedsatte hendes funktionsevne og dermed hendes livskvalitet. Heldigvis – eller, skulle det senere vise sig, desværre – fik hun straks bevilget et hjælpemiddel, der kunne lindre ødemet. Hun skulle således bruge kompressionsærmer og -handsker, og hr. Jensen blev instrueret i at bandagere hende for natten hver anden aften. Når hun havde bandagerne på, kunne hun dårligt sove.

Efter kort tid blev fru Jensen imidlertid opmærksom på, at man kunne få en kompressionsmaskine, som hun selv kunne betjene, og hendes fysioterapeut kunne konstatere, at ødemet efter en enkelt behandling i maskinen var tydeligt blødere og mindre. Fru Jensen, der nu mente at have fundet det helt rigtige hjælpemiddel, ansøgte derefter sin lokale kommune om at måtte få bevilget en sådan maskine i stedet for strømper og ban-

Retten i Aarhus. Arkivfoto: Casper Dalhoff

dagering. Fordelen var ikke blot, at maskinen generelt fungerede bedre i relation til lindring af ødemet – og de hudirritationer den manuelle behandling førte med sig – men også at hun derved blev helt uafhængig af hr. Jensens hjælp. Hans tid som "sygepasser" ville således være omme.

Men sådan skulle det ikke gå. Kommunen gav afslag og det samme gjorde senere også Det Sociale Nævn.

Det interessante er ikke så meget afslaget, selvom det naturligvis gjorde hr. og fru Jensen kede af det – det interessante er, at det er vanskeligt at få begrundelserne indpasset i de gældende regler og vejledninger.

Det er således, at man ifølge serviceloven kan få bevil-

get hjælpemidler, hvis de i »væsentlig grad« kan afhjælpe følger af en funktionsnedsættelse eller i »væsentlig grad« kan lette den daglige tilværelse i hjemmet. Af en vejledning til serviceloven fremgår bl.a., at bevilgning af hjælpemidler skal medvirke til, at »borgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre den pågældende uafhængig af andres bistand i dagligdagen«.

Uafhængigheden af andres bistand nævnes endda i flere punkter, men man må naturligvis gerne inddrage ægtefæller og børn ved vurderingen af behovet for »praktiske opgaver i hjemmet«. Disse synspunkter og kriterier gælder, når man

skal vurdere, om den enkelte borger overhovedet er berettiget til et hjælpemiddel.

I denne sag havde fru Jensen jo imidlertid allerede et hjælpemiddel (nemlig bandager og hr. Jensen), så vurderingen denne gang skulle bero på en vurdering af, om der var et andet hjælpemiddel, der kunne bruges i stedet. Også på dette punkt er der – naturligvis – regler. I en særlig hjælpemiddelbekendtgørelse hedder det således, at borgeren skal have »det bedst egnede og billigste hjælpemiddel«.

Sagt på en anden måde: når det skal vurderes, om man overhovedet er berettiget til et hjælpemiddel, skal det vurderes, om det vil afhjælpe ens situation i »væsentlig grad«. Når man er

nået dertil, er spørgsmålet så hvilket hjælpemiddel blandt flere, man da skal have – og her skal man have det »bedste« og det »billigste«.

For en almindelig jurist uden nogen større indsigt i socialret synes dette samspil mellem reglerne både fornuftigt og logisk – men sådan gik det ikke. I afslagene fra såvel kommune som nævn begrundede man det med, at kompressionspumpen ikke i »væsentlig grad« kunne afhjælpe følgerne yderligere eller lette dagligdagen.

Bortset fra at hr. og fru Jensen nok syntes, at det ville være tilfældet, kan man spørge, hvorfra denne nye "væsentlighedsbetingelse" pludselig dukkede op. Der

var ingen henvisninger til, at dette skulle fremgå af nogen lovgivning eller vejledning. Tværtimod kunne man sige. At det ene hjælpemiddel forudsatte, at hr. Jensen var "sygepasser" for sin kone – hvilket man ifølge reglerne netop skal undgå – og at det andet hjælpemiddel ville gøre fru Jensen uafhængig af denne bistand blev forbiået i tavshed af begge instanser.

Hr. og fru Jensen mente, at i hvert fald det hensyn om »væsentlighed«, der var dukket op som en fugl Føniks, nok fortjente, at den Sociale Ankestyrelse kiggede på sagen – for det måtte da være et principielt spørgsmål af generel betydning, så de indbragte sagen for styrelsen. Men noget kunne tyde på, at praksis i kommunerne har indrettet sig på, at man også i valget mellem hjælpemidler kan indlægge et krav om, at et lidt dyrere hjælpemiddel, skal være »væsentligt« bedre end det andet – for styrelsen ville ikke behandle sagen, da den ikke fandtes principiel.

Der er vel ingen tvivl om, at den reelle begrundelse for afslaget var et rent økonomisk hensyn – og al respekt for det. Kommunerne skal jo spare.

Det er imidlertid et problem, hvis det ifølge reglerne ser ud, som borgerne har én retsstilling, men i virkelighedens verden har en helt anden.

Hvis det er "virkelighedens verden", der skal være den rigtige, ville det vel ikke være for meget at tro, at det så måtte være landspolitikerne, der gennem lovgivningen, og centraladministrationen der gennem vejledninger, beskrev, hvad kommunerne lovligt måtte lægge vægt på.

I den forbindelse kunne man også overveje, om landspolitikerne mener, at man ikke behøver hjælpemidler, hvis man har en ægtefælle, der kan yde den pleje, som man har brug for? Her er vi tilbage i noget, der inden for socialrettens område kunne kaldes »konefinten«: vi slipper for at betale, vi oplærer bare din ægtefælle.

Heldigvis for hr. og fru Jensen havde de selv råd til at købe den kompressionsmaskine, som gjorde fru Jensen uafhængig af sin mands bistand, og som afhjalp hendes situation i »væsentlig grad«, syntes de selv – men den mulighed er det jo så langt fra alle, der har.

Og så er det jo straks en helt anden og mere alvorlig sag.